

Aleg. 213.

S p r a w o z d a n i e

komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie krajowych składów publicznych w Krakowie i we Lwowie.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy w tegorocznem swem sprawozdaniu; przedstawivszy powzięte przez Wysoki Sejm (na posiedzeniu z 5. kwietnia 1892) w tym względzie uchwały; zestawivł ponadto enły szereg uwag i życzeń; zawartych w sprawozdaniu komisyi; i zaliczając je obok powziętych uchwał za szereg ważniejszych dezyderatów lub niewyjaśnionych pytań; — na wszystkie dość szczegółowo i wyczerpująco odpowiada.

Pierwsza uchwała polecała Wydziałowi krajowemu przeprowadzenie z galicyjskim akc. Towarzystwem handlowem we Lwowie, rokowań w sprawie warunków rozszerzenia składów także na dział towarowy; — a jest o tyle ważniejszą od innych i aktualną iż stanowi także tło główne tegorocznych wniosków Wydziału krajowego; — równocześnie zaś; chociaż mileżąco przełamuje kwestyę rozszerzenia; w takim razie koniecznego składu lwowskiego.

W załatwieniu owej uchwały Wys. Sejm, rozpoczął Wydział krajowy rokowania z galicyjskim Towarzystwem handlowem; do tej chwili jednak nie można ją uważać za skończoną; — gdyż w myśl odpowiedzi tego towarzystwa z daty 26. października 1892, zastrzega ono sobie przedłożenie odnośnych propozycyi w późniejszym czasie.

Równocześnie bez względu na owe jeszcze nieskończone rokowania i bez szczegółowych dalszych dat pod tym względem; — motywując Wydział krajowy w swem sprawozdaniu potrzebę rozszerzenia składów na dział towarowy; — twierdzeniem iż „podług wszelkiego prawdopodobieństwa“; — rozszerzenie to przysporzyłoby składom stałego i znacznego dochodu w czasach zwykłych, a tem samem mogłoby także co najmniej zmniejszyć roczne niedobory tych instytucyi.

W dalszem motywowaniu przedstawia Wydział krajowy potrzebę uzyskania od Wys. Sejmu upoważnienia rozszerzenia gwarancyi kraju tak w obec stron jak w obec zarządu i skarbu państwowego, na ów zaprowadzić się mający nowy dział towarowy.

Wreszcie zaznacza, że już dziś przewidzieć należy, że wprowadzenie działu towarowego w magazynie lwowskim wywoła bezwarunkową potrzebę rozszerzenia magazynu co najmniej o jedną szopę.

Komisya gospodarstwa krajowego już z góry zaznacza że nie uważa za wskazane już na obecnej sesyi proponować Wys. Sejmowi uchwalenie rozszerzenia koncesyi składów na dział towarowy; — z powodu iż z jednej strony nie może uważać układów z Tow. handlowem rozpozczętych za skończone i do pewnego w tym kierunku działania zachęające; — z drugiej strony konieczną jest rzeczą oparcia wyrażonego przez Wydział krajowy „prawdopodobieństwa“ na pewnych choć w przybliżeniu do rzeczywistości podobnych cyfrach; — na podstawie których możnaby wszelkie konsekwencye tego kroku w obce Wysokiego Sejmu — kraju usprawiedliwić.

Łudzić się bowiem nie należy; a jedyny wzgląd problematycznego nawet zmniejszenia; nie jest jeszcze wystarczającym by rzecz zdecydowaną i uchwaloną być mogła.

Zwłaszcza kwestya budowy nowej szopy na zboże a co najważniejsze, koszta urządzeń mechanicznych do wyciągania, przewietrzania i t. d. zboża w nowej szopie a względnie możność zastósowania dotychczas nowych urządzeń staroego budynku, do nowo postawie się mającego, na uwagę wziętemi być powinny i stanowić także pewne daty do przyszłych powziąć się mających uchwał sejmowych.

Uchwała dalsza Wysokiego Sejmu polecająca Wydziałowi krajowemu sprzedaż pewnych, składom zupełnie niepotrzebnych skrawków gruntu i użycia uzyskanych ząd funduszków na pewne inwestycye przy składzie lwowskim; została w myśl powyższych wskazówek wykonaną.

Za sprzedane skrawki gruntu osiągnął Wydział krajowy od prywatnego nabywcy kwotę 3.000 zł. zaś od gminy miasta Lwowa na utworzenie nowej ulicy kwotę 600 zł., wreszeie za sprzedaż starej blachy z dachu za kwotę 164 zł.

Uzyskane kwoty użyte zostały według dawniejszych propozycyi Wydziału krajowego na konieczne pokrycie magazynu zbożowego nową blachą i przykupno 20 beczek transportówek i najkonieczniejsze roboty ciesielskie w magazynie zbożowym. Resztę w kwocie 830 zł. zamierza Wydział krajowy użyć na częściowe pokrycie kosztów osuszenia gruntu tutejszych składów. Osuszenie to ze względu na wartość cierpiących na tem budynków jest wskazanem i nie cierpiącym zwłoki. Komisya gospodarstwa krajowego zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego, stawia pod tym względem przy końcu sprawozdania odpowiedni wniosek.

Uchwała trzecia Wys. Sejmu upoważniająca Wydział krajowy do zakupu od zarządu koleii północnej, bezpośrednio do składu publicznego w Krakowie przylegającego gruntu kosztem nie przenoszącym 16 000 zł. do zaciągnięcia w tym celu na hipotekę na realności, na której składy krakowskie się znajdują; pożyczki w powyższej wysokości i odstąpienia za odpowiednim wynagrodzeniem zarządowi koleii północnej pewnej przestrzeni gruntu do składów należącego; nie mogła być wykonaną z powodu odpowiedzi jeneralnej Dyrekcyi koleii północnej, donoszącej iż wobec szczupłości swego terenu nie z swoich gruntów odstąpić nie może. Wobec tego nie zaciągnął Wydział krajowy pożyczki na kupno tego gruntu.

Z szeregu uwag zawartych w przeszłorocznem sprawozdaniu komisyi gospodarstwa krajowego, zatrzymuje się Wydział krajowy nieco dłużej nad dwoma w formie pytań rzuconemi kwestyami i na podstawie szczegółowych odpowiedzi, które w tym względzie od zapytanych fachowych instytucyi rolniczych i Dyrekcyi obu składów otrzymał, przychodzi do pewnych konkretnych w tym kierunku zapatrywań. Komisya gospodarstwa krajowego odnośnie do pytania jakie budynki w przyszłości w razie rozszerzania składów, byłyby najbardziej celowi odpowiadające, czy szopy i składy drewniane, czy też budynki murowane, jest zdania, że pierwszym momentem decydującym jest miejsce i obszar, którym się rozporządza i że licząc się z tym momentem w razie

absolutnego braku miejsca i niemożności rozszerzenia się, budowa piętrowych budynków mury-
wanych staje się koniecznością.

W razie jednak możności korzystania z obszerniejszego obszaru, jest komisya stanowczo
zdania, że w naszych warunkach stawianie tylko tańszych przewiewnych szop drewnianych na
zboże jest polecenia godnem. Łatwiejsze oprocentowanie kapitału, przewiewność budynków;
szybsze przesuszanie i dogodniejsze pomieszczenie i wyprowadzenie zboża z takiego budynku, są
decydującymi korzyściami drewnianych budowli.

Głębszego znaczenia i bardziej wyczerpującego zastanowienia się wymagało drugie pytanie;
którego wyjaśnienie i rozwikłanie powinno pod pewnym względem być podstawą dalszego dzia-
łania w kierunku inwestycji i zakładów dla krajowych składów przez kraj ponieść się mających.
Kwestyę zupełnego prawie usunięcia się bezpośrednich producentów od korzystania ze składów
krajowych, poddał Wydział krajowy ocenieniu znowu fachowcy instytucji rolniczych i Dyrekcyi
obu składów i dzieląc w większej części zapatrywania tychże, swoją opinią, pewną mgłą ta-
jemniczości ukryć potrafił.

Komisya natomiast mniema, iż o ile już na pewnych danych oprzeć się można, należy
otwarcie i szczerze wyrazić swoje o tem zdanie, tem bardziej ugruntowanie, że trzechletniem
doświadczeniem już stwierdzone. Trzy lata istnienia składów krajowych, to okres czasu wystar-
czający do oceny ich bardziej lub mniej pożytecznej działalności a zwłaszcza w kierunku
omawianego tu pytania, i dlatego komisya, nie zgadzając się ze zdaniem w sprawozdaniu Wydziału
krajowego (jako odpowiedzi jednej z zapytanych o to instytucji fachowcy) się znajdującem;
jakoby dzisiaj było jeszcze rzeczą przedwczesną wydawać pod tym względem sąd jakiś stanowczy,
twierdzi że producenci bezpośrednio ze składów dotąd nie korzystali — obecnie nie korzystają
i w przyszłości korzystać nie będą, z wyjątkiem pojedynczych, specjalnymi okolicznościami spo-
wodowanych wypadków.

Co do przyczyn tego objawu, który nie jest odosobnionym i nie dotyczy jedynie naszego
kraju, lecz dowodnie stwierdzonym również został w innych krajach i prowincjach monarchii, jak
zwłaszcza w Węgrzech i Tyrolu, słuszne są zapatrywania Wydziału krajowego i zapytywanych
o to instytucji co do wielu szczegółów, komisya podziela zdanie Towarzystwa rolniczego kra-
kowskiego w tym kierunku wypowiedziane, że dla większych właścicieli jest ta instytucja zbyte-
czną, zaś dla średnich niewygodną i trudną skutkiem rozlicznych formalności pisaniny i kłopotów
różnego rodzaju, że jest kosztowną skutkiem opłat składowego; ekspedycy, asekuracy i różnych
innych wydatków; że wreszcie warunki uzyskania kredytu na warranty nie zachęcają wcale do
korzystania z tej formy zaliczek, albowiem jak się dosłownie wyraża Tow. rolnicze krakowskie :
„Kredyt warrantowy połączony jest z takimi utrudnieniami, stratą czasu i kłopotami, iż prze-
pisy odnośnej ustawy działają raczej odstraszająco niż zachęcająco na producentów rolniczych.“

Ponadto jednak sądzi komisya, że istnieje przyczyna utrudniająca a w wielu wypadkach,
choćby wyżej wymienione przeszkody usuniętymi być mogły, uniemożliwiająca przeważnej ilości
producentów, korzystanie z istniejących dwu składów krajowych. Przyczyną też jest zcentrali-
zowanie składów we Lwowie i Krakowie.

Już przy sposobności zesłorocznego swego sprawozdania miała komisya sposobność wyrazić
swoje zdanie o niestosowności wybranej siedziby, zwłaszcza co do składów lwowskich, obecnie obo-
wiązana z jednej strony zbadać dokładnie wszystkie przyczyny usunięcia się producentów bezpo-
średnich od składowania swych produktów w magazynach krajowych, z drugiej strony zaznaczyć
swoje stanowisko w kwestyi wszelkich dalszych inwestycji, które rozszerzanie istniejących skła-
dów na celu by mieć mogły, nie chce się ograniczać do negatywnego tylko twierdzenia, i sądzi
że jedynie *zdecentralizowanie składów w kraju temu anormalnemu położeniu rzeczy, stanowczo kres
położyć byłoby w możności.*“

Komisya gospodarstwa krajowego, rzucając to śmiało twierdzenie, liczy się równocześnie z jego konsekwencyami i mniema, że osiągnięcie tego celu przez zakładanie licznych składów krajowych, jest rzeczą wprost „nie wykonalną.“

Wysokość znacznych wkładów połączonych z założeniem takich składów i trudność i koszta administracyi tychże, uniemożliwić muszą na długi czas jeszcze wprowadzenie w czyn tej zasady.

Czy jednak akcyja na tej zasadzie oparta, nie byłaby na innej drodze możliwą i wykonalną, czy nie byłoby wskazanem zastanowić się nad „założeniem przez Zarząd kolei państwowych składów zbożowych na wszystkich ważniejszych stacyach kolejowych w kraju“ na jakich podstawach i pod jakimi warunkami, to otwarte pytanie które pozostawić musi komisya głębokiej rozwadze Wydziału krajowego.

Gdy w myśl polecenia przez Wys. Sejm na podstawie sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego, Wydziałowi krajowemu udzielonego, rokowania z poważnemi instytucyami krajowemi i nie krajowemi co do objęcia w Zarząd składów lwowskich są jeszcze w toku, uważa komisya za zupełne słuszne zarządzenie Wydziału krajowego nie systemizowania etatu osób i płac personalu krajowych składów we Lwowie.

Z innych spraw poruszonych sprawozdaniem Wydziału krajowego z rezultatem dodatnim, podnosi komisya pertraktacye z Ministerstwem wojny i handlu, o przyznaniu taryfy wojskowej dla zboża składanego w magazynach krajowych a przeznaczonego dla magazynów wojskowych. Pertraktacye te są już na ukończeniu, w myśl życzeń przez Wydział krajowy władzom wyższym przedłożonych.

Również udało się z dobrym skutkiem przeprowadzić układy z Prezydyum krajowej Dyrekeyi Skarbu o wyjednanie u c. k. Ministerstwa skarbu uwolnienia krajowych składów od obowiązku ponoszenia zbyt wielkich opłat za urzędowy nadzór cłowy.

Dzięki uprzejmej interwencyi Prezydyum Dyrekeyi Skarbu rzecz została osiągniętą a cyfrowo przedstawia się w formie uzyskanej rocznie oszczędności dla składu we Lwowie około 1.100 zł. dla składu w Krakowie 1.400 zł.

Na zakończenie niniejszego sprawozdania uważa komisya za wskazane, przedstawić w krótkości cyfry obrotu zboża i spirytusu w obydwu składach za r. 1892 w porównaniu z takimże obrotem za r. 1891.

W składzie lwowskim wynosił obrót zboża :

w r. 1891, 6.238 wagonów ;

w r. 1892, 6.657 wagonów ;

Spirytusu :

w r. 1891, 170.35 wagonów czyli 17.035 Hekt. abs. zawartości

w r. 1892, 183.2 wagonów czyli 18.320 Hekt. abs. zawartości.

W składzie krakowskim wynosił obrót zboża :

w r. 1891, 3.014 wagonów

w r. 1892, 1.901.8 wagonów.

Spirytusu :

w r. 1891, 46 wagonów,

w r. 1892, 18 wagonów.

Zamknięcia rachunków obu składów za rok 1891 i preliminarza na rok 1893 przedłożone zostały komisji budżetowej, komisja gospodarstwa krajowego wstrzymuje się zatem od wyrażenia swego zdania od nich i rejestruje tylko ostateczny wynik za r. 1891, który się cyfrowo przedstawia przy składzie lwowskim niedoborem w kwocie 2.782 zł. 65 ct., zaś przy składzie krakowskim niedoborem w kwocie 214 zł. 63 ct.

Na podstawie powyższych wywodów komisja gospodarstwa krajowego wnosi :

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sprawozdanie Wydziału krajowego o zarządzie krajowych składów publicznych dla zboża i spirytusu we Lwowie i Krakowie za rok 1892. Sejm przyjmuje do wiadomości.
2. Sejm upoważnia Wydział krajowy, ażeby na częściowe pokrycie kosztów dalszego osuszenia gruntu krajowych składów we Lwowie, użył resztę pozostałą z ceny kupna i sprzedaży 288⁰ gruntu z realności Nr. 572³/₄ w kwocie 220 zł. 39 ct., tudzież kwoty 600 zł. uzyskać się mającej od gminy miasta Lwowa za odstąpionych jej z powyższej realności 763⁰ gruntu pod nową ulicę miejską.

Lwów dnia 10. maja 1893.

Przewodniczący :
Polanowski w. r.

Sprawozdawca :
Stan. Stadnicki w. r.

